

Lings proti Dánsku, rozsudek ze dne 12. 4. 2022 - K právu na asistovanou sebevraždu ve světle práva na svobodu projevu dle čl. 10 Úmluvy

Stěžovatel: Lings

Žalovaný stát: Dánsko

Číslo stížnosti: 15136/20

Datum: 12.04.2022

Článek Úmluvy: čl. 10

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: eutanázie/asistovaná sebevražda, nezbytný v demokratické společnosti/přiměřenost/rovnováha mezi dotčenými zájmy, ochrana zdraví, prostor pro uvážení/margin of appreciation, svoboda projevu/sdělovací prostředky

Český právní řád: čl. 17 Listiny základních práv a svobod
§ 144 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Významnost: 2

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 1/2023

Lings proti Dánsku, rozsudek ze dne 12. 4. 2022

Autorský komentář

V předkládaném rozhodnutí se Soud zabýval právem na asistovanou sebevraždu optikou práva na svobodu projevu podle čl. 10 Úmluvy. V předmětné věci bylo namítáno porušení práva na svobodu projevu stěžovatele, který poskytl dvěma osobám asistenci k sebevraždě formou pomoci s obstaráním léků s vědomím, že je chtějí užít za účelem spáchání sebevraždy, a dále formou výměny několika e-mailů s osobou, jež měla v úmyslu spáchat sebevraždu, v nichž ji mimo jiné ujistil o vhodnosti jí vybraných léků a odkázal ji na návod zveřejněný na internetu. Za tato jednání byl shledán vinným dánskými soudy z trestného činu asistence na sebevraždě podle § 240 dánského trestního zákoníku.

Soud nejprve stanovil, že akt obstarání léků stěžovatelem nepředstavoval problém ve světle čl. 10 Úmluvy. Odsouzení stěžovatele dánskými soudy za čin výměny několika e-mailů, v nichž utvrdil osobu o vhodnosti medikamentů k sebevraždě, Soud neshledal porušením čl. 10 Úmluvy. Soud objasnil, že v jeho judikatuře neexistuje žádná opora pro závěr, že podle Úmluvy existuje právo na asistovanou sebevraždu, a to včetně práva poskytnout informace, které jdou nad rámec obecných

informací o sebevraždě. Dánský Nejvyšší soud navíc provedl důkladný přezkum práva použitelného ve světle Úmluvy a jeho rozhodnutí nebylo Soudem shledáno nepřiměřené. Taktéž Soud poukázal na to, že v předmětné otázce náleží státům široký prostor pro uvážení, a to především vzhledem k tomu, že se jedná o otázku morálky a že v této oblasti nepanuje mezi členskými státy Rady Evropy shoda. Závěr Soudu tedy byl takový, že nedošlo k porušení práva stěžovatele dle čl. 10 Úmluvy, neboť rozhodnutí dánských soudů splnilo podmínky nezbytnosti v demokratické společnosti, proporcionality vůči sledovaným cílům a nedošlo k vybočení z prostoru pro uvážení.

Pro české právní prostředí je předmětné rozhodnutí Soudu důležité především ve vztahu k ustanovení § 144 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, které vymezuje skutkovou podstatu trestného činu účasti na sebevraždě. V této souvislosti lze především připomenout, že objektivní stránka tohoto přečinu se vyznačuje (čistě) komisivním jednáním, které spočívá v účasti na sebevraždě, a to ve formě návodu („pohne“) nebo pomoci. Uvedená jednání jsou zákonodárcem v těchto případech povýšena na pachatelství, neboť sebevrah se (žádného) trestného činu nedopouští. Přesto je nutné znak „pomáhá“ vykládat obdobně jako pomoc podle § 24 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku. Může se jednat o pomoc fyzickou (např. obstarání prostředků k provedení sebevraždy), ale i psychickou (intelektuální) spočívající např. v utvrzování v předsevzetí provést sebevraždu. Znak „pohne“ je pak nutné vykládat obdobně jako návod podle § 24 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku. Rozumí se jím jakékoliv jednání, které je způsobilé vyvolat u jiné osoby rozhodnutí spáchat sebevraždu (např. přemlouvání, poučení o možnosti spáchat sebevraždu, schvalování sebevraždy jiné osoby s cílem vzbudit u poškozeného rozhodnutí spáchat sebevraždu aj.).[\[1\]](#)

Tento rozsudek Soudu tak je významný nejen vzhledem k tomu, že dále rozvíjí judikaturu k politicky, právně i společensky významnému tématu asistované sebevraždy, ale také by měl být brán v potaz při rozhodovací činnosti českých soudů.

(JUDr. Petr Škvain, Ph.D., Mgr. Jana Zápotocká)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatel pracoval do roku 2010 jako lékař a je členem sdružení zasazujícího se o uzákonění eutanazie v Dánsku, které v roce 2015 založil. Dne 23. 9. 2019 byla potvrzena jeho vina Nejvyšším soudem Dánska (dále jen „Nejvyšší soud“) ze dvou případů asistované sebevraždy a jednoho případu pokusu o asistovanou sebevraždu podle § 240 dánského trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“) a byl mu uložen podmíněný trest odnětí svobody ve výši 60 dnů. Stěžovatel v návaznosti na toto namítal porušení článku 10 Úmluvy uváděje, že poskytl pouze obecnou radu o sebevraždě.

Pro případ je podstatné, že stěžovatel je také autorem návodu, jak spáchat sebevraždu, který zveřejnil na internetu a který byl podle dánského práva beze sporu v souladu se zákonem. Návod obsahoval jednak detailní postupy, jak spáchat sebevraždu (včetně uvedení seznamu 300 léků vhodných ke spáchání sebevraždy, jejich dávkování a možných kombinací) a dále také rady ohledně toho, jak se má osoba ujistit, aby byla její sebevražda opravdu úspěšná (konkrétně za pomoci zkombinování léčiv, popřípadě nasazením plastového sáčku přes hlavu a jeho upevněním gumičkou).

V únoru 2017 poskytl stěžovatel rozhovor v rádiu, v němž mimo jiné uvedl, že pomohl nevléčitelně nemocnému pacientovi zemřít podáním určitého léčebného prostředku. Za toto byl nahlášen na policii pro porušení § 240 trestního zákoníku. V návaznosti na to byla stěžovateli dne 3. 3. 2017 odebrána lékařská licence, v důsledku čehož již mimo jiné nemohl předepisovat léčiva. Stěžovatel byl následně obviněn ze dvou případů dokonané asistované sebevraždy a jednoho případu pokusu o ni.

Pokusu o asistovanou sebevraždu se měl stěžovatel dopustit tím, že společně s dalším

spoluobviněným předepsal léky osobě A., která trpěla neurologickou nemocí a která chtěla spáchat sebevraždu, přičemž tato se jí nepovedla. Konkrétně pak měla osoba A. kontaktovat stěžovatele, s nímž měla několikrát telefonicky hovořit a komunikovat prostřednictvím e-mailových zpráv. Jelikož již byla v této době stěžovateli odebrána lékařská licence, obrátil se na spoluobviněného a poprosil jej, aby pro A. předepsal určitý léčivý prostředek. Stěžovatel si byl vědom toho, že osoba chce lék použít ke spáchání sebevraždy. Tyto skutečnosti byly potvrzeny spoluobviněným, resp. osobou A.

V prvním případě dokonané asistované sebevraždy měl stěžovatel pomoci k sebevraždě osobě B., která byla ochrnutá na většinu těla a která chtěla zemřít, a to obstaráním léčebného přípravku s vědomím toho, že jej B. zamýšlela použít za účelem spáchání sebevraždy. Podle prohlášení manželky osoby B. se B. neúspěšně pokusila o absolvování nutné procedury k provedení eutanázie ve Švýcarsku. Manželka B. měla kontaktovat stěžovatele s žádostí o pomoc pro B. Podle jejího tvrzení měl stěžovatel při následném setkání naznačit, že by jim mohl zprostředkovat kontakt na někoho, kdo by jim mohl potřebné léky poskytnout. Manželka osoby B. poté měla léky skutečně obdržet a předat je B. V květnu 2017 rodina uspořádala večeři na rozloučenou s osobou B., přičemž tuto nebylo následně druhý den možné probudit ze spánku a o několik dnů později zemřela. Samotný stěžovatel tvrdil, že navštívil osobu B. a poradil jí, jak spáchat sebevraždu (v souladu s návodem, který zveřejnil na internetu). Tvrdil, že pro B. žádná léčiva neobstaral, pouze se o obstarání bavil se třetí osobou, avšak nevěděl, jestli mu je tato opravdu obstarala.

V druhém případě dokonané asistované sebevraždy se jednalo o osobu C., 85letou ženu, která si přála spáchat sebevraždu, přestože nebyla nijak závažně nemocná. Za tímto účelem si sama obstarala potřebné léky. Mezi 17. 7. 2018 a 8. 8. 2018 si stěžovatel a C. vyměnili v rámci e-mailové komunikace, kterou iniciovala osoba C. žádostí o pomoc, alespoň 9 zpráv. Stěžovatel v nich potvrdil osobě C. její výběr léků, které podle něj měly být výborné, a zároveň jí doporučil, aby se podívala na jeho návod o tom, jak spáchat sebevraždu. Dále stěžovatel potvrdil C., že je dobré, aby zkombinovala léky s nasazením plastového sáčku na hlavu, přičemž pakliže toto učiní, může si být osoba C. jistá úspěšností své sebevraždy na 100 %. Taktéž stěžovatel C. připomněl, že nemá zapomenout umístit gumičku okolo krku. Osoba C. byla dne 10. 8. 2018 nalezena mrtvá s plastovým sáčkem přes hlavu.

Stěžovatel byl nejprve dánským prvostupňovým soudem shledán vinným pouze z jednoho případu dokonané asistované sebevraždy a z jednoho pokusu, nicméně odvolacím soudem byl shledán vinným ve všech třech bodech obžaloby. Toto rozhodnutí pak bylo potvrzeno i Nejvyšším soudem. Stěžovatel byl ve výsledku odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody v délce 60 dní, přičemž přitěžujícími byly shledány okolnosti, že činnost páchal do určité míry systematicky a byl odsouzen celkem ve třech bodech, naopak polehčující okolností mu byl jeho pokročilejší věk.

Nejvyšší soud Dánska ve svém rozhodnutí ze dne 23. 9. 2019 poukázal na skutečnost, že pokusit se vzít si vlastní život není trestné, avšak podle § 240 trestního zákoníku je trestné napomáhat jinému k sebevraždě. Podle Nejvyššího soudu nelze jednoduše použít ty druhy spolupachatelství, které jsou stanoveny v obecném pravidle podle § 23 trestního zákoníku, avšak je nutné vycházet z § 240, přičemž drobná pomoc může spadat mimo rozsah trestného činu podle tohoto ustanovení. Ve shodě se soudem nižší instance Nejvyšší soud konstatoval, že výše popsané jednání stěžovatele vůči osobám A. a B. je trestné podle § 240 trestního zákoníku jakožto asistovaná sebevražda. Nejvyšší soud tedy dovedl i trestnost pokusu o asistovanou sebevraždu v případě osoby A., jelikož tento pokus splňoval podmínky stanovené v § 21 odst. 3 trestního zákoníku, který stanovuje, že pakliže není uvedeno jinak, pokusy jsou trestné pouze v případech, kdy lze za trestný čin uložit odnětí svobody překračující 4 měsíce. Podle § 240 trestního zákoníku lze za asistenci k sebevraždě uložit peněžitý trest nebo odnětí svobody v délce nejvýše 3 let. Podmínka pro trestnost pokusu tak byla splněna, na čemž nemohlo nic změnit ani podání stěžovatele pojednávající o legislativní historii § 240 trestního zákoníku.

I v případě týkajícím se osoby C., s níž si stěžovatel vyměnil několik e-mailů s obsahem výše zmíněným, byl stěžovatel shledán většinou soudců Nejvyššího soudu vinným. K tomuto bodu se vztahovalo stanovisko 3 soudců, kteří shledali stěžovatele vinným a odlišné stanovisko 2 soudců, kteří s tímto nesouhlasili. Soudci, podle nichž byl stěžovatel vinen, naznali, že poskytnutí rady v rámci e-mailové komunikace stěžovatele s osobou C. jí pomohlo konkrétním a významným způsobem spáchat sebevraždu. Toto poskytnutí rady pak podle nich nemůže být vyňato z trestní odpovědnosti z důvodu, že je rada založena na obecném návodu zveřejněném na internetu. Konkrétní rady stěžovatele osobě C. byly totiž ve větší míře než obecný návod uzpůsobeny posílit přání C. spáchat sebevraždu. V odlišném stanovisku pak dva soudci Nejvyššího soudu vyjádřili názor, že stěžovatel měl být v tomto bodě obžaloby zproštěn viny, jelikož informace, které stěžovatel poskytl C., podle nich neměly být takové povahy, aby je bylo možné samostatně považovat za trestný čin napomáhání k sebevraždě. Osoba C. si sama obstarala léky a kontaktovala stěžovatele, který jí poskytl pouze rady vyplývající z veřejně dostupného návodu na internetu a k těmto nedodal nic, co by již návod neobsahoval, přičemž C. k sebevraždě nijak víc nenabádal. Podle soudců zastávajících odlišné stanovisko takovéto jednání není trestné.

RELEVANTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA A PRAXE

18. Příslušná ustanovení (dánského) trestního zákoníku zní takto:

§ 21

(1) Jednání směřující k podněcování nebo napomáhání ke spáchání trestného činu je trestné jako pokus, pokud trestný čin není dokonán.

(2) Trest stanovený za trestný čin může být u pokusu snížen, zejména pokud se pokus vyznačuje malou intenzitou nebo trvalostí trestného úmyslu.

(3) Není-li stanoveno jinak, je pokus trestný pouze tehdy, lze-li za trestný čin stanovit trest odnětí svobody v délce převyšující čtyři měsíce.

§ 23

(1) Trest stanovený za trestný čin se vztahuje na každého, kdo se na činu podílí podněcováním, napomáháním nebo spolupachatelstvím. Trest může být snížen, pokud osoba měla v úmyslu poskytnout pouze menší pomoc nebo podpořit již vzniklý úmysl a pokud trestný čin nebyl dokonán nebo úmyslné spolupachatelství selhalo.

(2) Trest může být snížen také v případě, že se osoba spolupodílí na porušení zvláštní povinnosti, která se na ni nevztahuje.

(3) Není-li stanoveno jinak, lze upustit od potrestání spolupachatelství na trestných činech, za které nelze uložit trest odnětí svobody převyšující čtyři měsíce, pokud spolupachatel chtěl poskytnout pouze menší pomoc nebo podpořit již vzniklý úmysl a pokud jeho spolupachatelství bylo způsobeno nedbalostí.

(...)

§ 240

Kdo jinému pomáhá úmyslně ukončit jeho život, bude potrestán peněžitým trestem nebo odnětím svobody až na tři léta.

(...)

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 10 ÚMLUVY

33. Stěžovatel namítal, že rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2019 porušil jeho právo na svobodu projevu zaručené článkem 10 Úmluvy, který zní takto:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společnostem.

2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“

(...)

2. Posouzení Soudu

(a) Obecné zásady

40. Obecné zásady týkající se práva na svobodu projevu ve smyslu článku 10 Úmluvy jsou v judikatuře Soudu dobře ustáleny a shrnuty například v rozsudku velkého senátu ze dne 15. 10. 2015, Perinçek proti Švýcarsku, č. [27510/08](#), body 131-136, 146-151 a 196-197.

41. Z ustálené judikatury navíc vyplývá, že vnitrostátní orgány mají široký prostor pro uvážení v otázkách morálky, zejména v oblasti, jako je tomu v předmětném případě, která se dotýká otázek víry o povaze lidského života (viz mimo jiné rozsudek ze dne 29. 10. 1992, Open Door a Dublin Well Woman proti Irsku, č. 14234/88, [14235/88](#), bod 68).

42. Kromě toho je obzvláště důležitá kvalita parlamentního a soudního přezkumu nezbytnosti obecného opatření, jako je v tomto případě kriminalizace asistované sebevraždy, a to i pro účely fungování příslušného prostoru pro uvážení (viz mimo jiné rozsudek velkého senátu ze dne 22. 4. 2013, Animal Defenders International proti Spojenému království, č. 48876/08, bod 108; rozsudek velkého senátu ze dne 4. 4. 2018, Correia de Matos proti Portugalsku, č. 56402/12, body 117 a 129; rozsudek velkého senátu ze dne 9. 7. 2021, M. A. proti Dánsku, č. 6697/18, body 147-149).

43. Dalším faktorem, který má vliv na rozsah prostoru pro uvážení, je existence či neexistence společného základu mezi vnitrostátními právními předpisy smluvních států (viz mimo jiné rozsudek velkého senátu ze dne 27. 8. 2015, Parrillo proti Itálii, č. 46470/11, body 176-179, a rozsudek M. A. proti Dánsku, citováno výše, body 151-160).

44. Konečně má na rozsah prostoru pro uvážení vliv v zásadě subsidiární role Soudu v systému ochrany Úmluvy. Smluvní strany mají v souladu se zásadou subsidiarity primární odpovědnost za zajišťování práva a svobody definované v Úmluvě a jejích protokolech a při tom mají prostor pro uvážení, který podléhá kontrolní pravomoci Soudu. Vnitrostátní orgány jsou díky své demokratické legitimitě, jak již Soud mnohokrát rozhodl, v zásadě v lepší pozici pro posouzení místních potřeb a podmínek než mezinárodní soud (viz mimo jiné rozsudek velkého senátu ze dne 11. 12. 2018, Lekić proti Slovinsku, č. [36480/07](#), bod 108; viz také Protokol č. 15 k Úmluvě, který vstoupil v platnost dne 1. 8. 2021).

(b) Aplikace uvedených zásad na projednávanou věc

(i) Stanovení zákonem a legitimní cíl

45. Mezi stranami není sporu o tom, že odsouzení stěžovatele představovalo zásah stanovený zákonem, konkrétně ustanovením § 240 trestního zákoníku, který sledoval legitimní cíle ochrany zdraví a mravnosti a práv jiných osob. Soud poznamenává, že pokud jde o body 1) a 2), stěžovatel byl odsouzen nejen za to, že poskytl radu, ale také za to, že konkrétními úkony obstarával léky pro dotčené osoby ... Soud proto shledává důvod pochybovat o tom, zda v souvislosti s těmito body skutečně došlo k zásahu do stěžovatelova práva na svobodu projevu ve smyslu článku 10. Nicméně v následujícím textu bude vycházet z předpokladu, že k němu došlo.

(ii) „Nezbytnost v demokratické společnosti“

46. Asistovaná sebevražda je v dánské legislativě trestná od roku 1930. Současné znění § 240 trestního zákoníku je účinné od roku 2004. K trestnosti činu podle § 240 se vyžaduje, aby pachatel provedl konkrétní úkon pomoci s úmyslem, aby jedna nebo více konkrétních osob spáchalo sebevraždu. Podpora sebevraždy a popisy způsobů spáchání sebevraždy nespádají do působnosti § 240, pokud nejsou zaměřeny na konkrétní osoby. Proto představení nebo šíření receptů na sebevraždu prostřednictvím internetových stránek a podobně nemůže být za normálních okolností trestné podle § 240 trestního zákoníku.

47. V projednávaném případě není Soud povinen posoudit, zda je trestnost asistované sebevraždy oprávněná. Podle ustálené judikatury Soudu není jeho úkolem v řízení zahájeném na základě individuální stížnosti podle článku 34 Úmluvy přezkoumávat vnitrostátní právo *in abstracto*. Namísto toho musí určit, zdali způsob, jakým bylo na stěžovatele aplikováno nebo jakým se ho dotklo, vedl k porušení Úmluvy. Může tedy pouze přezkoumat, zda aplikace § 240 trestního zákoníku v případě stěžovatele byla či nebyla „nezbytná v demokratické společnosti“ ve smyslu článku 10 odst. 2 Úmluvy (viz mimo jiné výše citovaný rozsudek Perinçek proti Švýcarsku, bod 226).

48. Odpověď na otázku, zda taková nezbytnost existuje, závisí na potřebě chránit „zdraví a morálku“ a „práva jiných osob“ prostřednictvím trestněprávních opatření.

49. Vycházejí ze své judikatury, Soud v rozsudku ze dne 20. 1. 2011, Haas proti Švýcarsku (č. 31322/07, bod 54), konstatoval, že článek 2 Úmluvy, který zakládá povinnost orgánů chránit zranitelné osoby, a to i před jednáním, kterým ohrožují svůj vlastní život, rovněž zavazuje vnitrostátní orgány, aby zabránily jednotlivci vzít si život, pokud toto rozhodnutí nebylo učiněno svobodně a s plným pochopením toho, co obnáší.

50. V rozsudku ze dne 19. 7. 2012, Koch proti Německu (č. 497/09, body 51–52 a odkazy v něm uvedené), Soud uznal, že právo jednotlivce rozhodnout, jakým způsobem a v jakém okamžiku má jeho život skončit, za předpokladu, že je schopen svobodně formulovat svou vlastní vůli a jednat podle ní, je jedním z aspektů práva na respektování soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy.

51. V rozsudku ze dne 14. 5. 2013, Gross proti Švýcarsku (č. 67810/10, body 58–60), Soud dále naznal, že přání stěžovatelky, aby jí byla poskytnuta dávka pentobarbitalu sodného, která jí umožnila ukončit život, spadá pod rozsah jejího práva na respektování soukromého života podle článku 8 Úmluvy. Připomeňme, že věc byla postoupena velkému senátu, který ji dne 30. září 2014 prohlásil za nepřijatelnou z důvodu zneužití práva na podání žádosti ve smyslu článku 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy.

52. V judikatuře Soudu však není opora pro závěr, že podle Úmluvy existuje právo na asistovanou sebevraždu, a to i ve formě poskytování informací o sebevraždě nebo asistence, která jde nad rámec poskytování obecných informací o sebevraždě (srov. článek 2 Úmluvy v rozsudku ze dne 29. 4. 2002, Pretty proti Spojenému království, č. 2346/02, bod 40). Protože tedy stěžovatel nebyl stíhán za poskytování obecných informací o sebevraždě, včetně příručky o sebevraždě, která byla zveřejněna,

ale byl stíhán za to, že napomáhal sebevraždě konkrétními činy, Soud konstatuje, že v tomto případě se nejedná o právo stěžovatele poskytovat informace, na jejichž obdržení měli dle Úmluvy ostatní právo.

53. Před Nejvyšším soudem stěžovatel tvrdil, že osobám A., B. a C. pomáhal pouze tím, že jim poskytoval návody a informace, které již byly legálně dostupné na internetu, a nedosáhl tak hranice podle § 240 trestního zákoníku. Konkrétně se odvolával na článek 10 Úmluvy.

54. Pokud jde o body 1) a 2), Nejvyšší soud jednomyslně konstatoval, že stěžovatel nejen poskytoval návod, ale konkrétními úkony také obstarával léky pro dotčené osoby s vědomím, že jsou určeny k jejich sebevraždě. Na takové jednání se jednoznačně vztahoval § 240 trestního zákoníku, a nevedlo tedy k porušení článku 10.

55. Pokud jde o bod 3), bylo prokázáno, že stěžovatel radil osobě C. ohledně způsobů sebevraždy prostřednictvím vzájemné e-mailové komunikace, mimo jiné tím, že jí stvrdil výběr léků a potvrdil, že je dobré je kombinovat s nasazením igelitového sáčku na hlavu, a dále tím, že napsal: „Pokud jste schopna to provést, budete mít stoprocentní jistotu. V takovém případě nezapomeňte, že je nutné dát si kolem krku gumičku.“

56. Na základě výkladu § 240, zejména ve světle přípravných prací, legislativního přezkumu, včetně Zprávy č. 1462/2005 Stálého výboru pro trestní zákoník ..., a Úmluvy, shledala většina Nejvyššího soudu stěžovatele vinným podle uvedeného ustanovení tím, že konkrétním a významným způsobem napomáhal osobě C. ke spáchání sebevraždy, že jeho rady nebyly vyňaty z trestní odpovědnosti, protože vycházely z jeho zákonného obecného návodu na internetových stránkách „Lékařů podporujících eutanázii“, že jeho konkrétní rady byly ve větší míře než obecný návod způsobily prohloubit touhu C. spáchat sebevraždu a že jeho odsouzení by nebylo v rozporu s článkem 10 Úmluvy. Stěžovateli byl uložen podmíněný trest odnětí svobody v délce 60 dnů. Jako k přitěžující okolnosti bylo přihlédnuto k tomu, že šlo do jisté míry o systematické páchaní činů a že stěžovatel byl obviněn ve třech bodech, přičemž poslední skutek spáchal poté, co byl policií předběžně obviněn z porušení § 240 trestního zákoníku. Za polehčující okolnost bylo považováno, že stěžovateli bylo téměř 78 let.

57. Soud nevidí důvod zpochybňovat závěry Nejvyššího soudu. Podotýká, že zásadní otázkou bylo rozlišení mezi legálním obecným návodem dostupným na internetu a konkrétními informacemi, které stěžovatel poskytl C. Většina shledala, že konkrétní informace poskytnuté stěžovatelem „vycházely“ z obecného návodu ..., a nezdá se, že by přidal nějaké informace, které by z něj nevyplývaly. Většina však také naznačila, že konkrétní rady stěžovatele byly ve větší míře než obecný návod uzpůsobeny k tomu, aby prohloubily touhu C. spáchat sebevraždu. Soud v tomto ohledu poznamenává, že C. ve svém prvním e-mailu ze dne 17. července 2018 adresovaném stěžovateli požádala o jeho pomoc, ačkoli si již sama obstarala potřebné léky a věděla o existenci obecného návodu na internetu. Stěžovatel a C. si navíc v období od 17. července do 8. srpna 2018, tedy v průběhu přibližně tří týdnů, vyměnili nejméně devět e-mailů. Za těchto okolností má Soud za to, že důvody, o které se Nejvyšší soud opřel, když dospěl k závěru, že skutek spadá do působnosti § 240 trestního zákoníku, byly relevantní a dostatečné.

58. Soud rovněž poznamenává, že Nejvyšší soud provedl důkladný soudní přezkum použitelného práva ve světle Úmluvy, včetně výše citovaného rozsudku Soudu ve věci Open Door a Dublin Well Woman proti Irsku, týkajícího se omezení absolutní povahy ohledně poskytování informací těhotným ženám o zařízeních pro provádění interrupcí v zahraničí, a to bez ohledu na jejich věk, zdravotní stav nebo důvody, pro které vyhledaly poradenství v oblasti ukončení těhotenství. Zásah se týkal služeb, které byly v jiných zemích legální a které mohly mít zásadní význam pro zdraví a blaho ženy (ibid., body 72-73). Již z tohoto důvodu Soud shledal, že se omezení jevilo jako příliš široké a nepřiměřené

(ibid., bod 74). Kromě toho poradci neobhajovali ani nenabádali k interrupci, ale omezili se na vysvětlení dostupných možností.

V projednávaném případě bylo nesporné, že stěžovatel mohl legálně zveřejnit na internetu svou příručku „Léky vhodné k sebevraždě“ a mohl podporovat sebevraždu, pokud nebyla zaměřena na konkrétní osoby. Obvinění se týkala konkrétní pomoci či rady stěžovatele třem konkrétním osobám A., B. a C., jak spáchat sebevraždu. Omezení podle § 240 trestního zákoníku bylo uloženo s cílem chránit zdraví a blaho těchto osob tím, že se zabránilo dalším osobám v napomáhání k jejich sebevraždě. Projednávaná věc se tedy výrazně liší od věci Open Door a Dublin Well Woman proti Irsku.

S ohledem na výše uvedené se Soud domnívá, že kvalita soudního přezkumu sporného obecného opatření a jeho aplikace v projednávané věci vyznívá ve prospěch širokého prostoru pro uvážení.

59. Soud podotýká, že trestní odsouzení je závažnou sankcí s ohledem na existenci jiných prostředků zásahu a odvrácení, zejména prostřednictvím občanskoprávních prostředků nápravy (viz např. výše citovaný rozsudek Perinçek proti Švýcarsku, bod 273). Za okolností projednávaného případu však Soud neshledává odsouzení a trest nepřiměřenými, a to i s ohledem na to, že trest byl uložen podmíněně.

60. Dalším prvkem, který hovoří ve prospěch širokého prostoru pro uvážení v tomto případě, je skutečnost, že téma asistované sebevraždy se týká otázek morálky (viz odstavec 41 výše) a že výzkum v oblasti srovnávacího práva ... umožňuje Soudu dospět k závěru, že členské státy Rady Evropy v této otázce zdaleka nedosáhly shody (viz odstavec 43 výše; viz také například Haas proti Švýcarsku, citovaný výše, bod 55).

61. Ve světle všech výše uvedených úvah má Soud za to, že důvody, na které se odvolávaly vnitrostátní soudy a naposledy Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 23. září 2019, byly relevantní a dostatečné k prokázání toho, že zásah, který je předmětem stížnosti, lze považovat za „nezbytný v demokratické společnosti“, přiměřený sledovaným cílům, konkrétně ochraně zdraví a morálky a práv druhých, a že orgány žalovaného státu jednaly v rámci svého prostoru pro uvážení, přičemž zohlednily kritéria stanovená v judikatuře Soudu.

62. Nedošlo tedy k porušení článku 10 Úmluvy.

VÝROK

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ:

1. *Prohlašuje* stížnost za přijatelnou;
2. *Rozhoduje*, že nedošlo k porušení článku 10 Úmluvy.

(...)

(Zpracovali JUDr. Petr Škvain, Ph.D. a Mgr. Jana Zápotocká)

[1] ŠKVAIN, P. In: KUČHTA, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 23; dále zejména ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. 2012. s. 1523.